

Nr 67.

*Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående anvisande
å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1939/40
av vissa ytterligare anslagsmedel; given Stockholms
slott den 27 oktober 1939.*

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

Per Edvin Sköld.

*Utdrag av protokollet över försvarsärenden, hållet inför
Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms
slott den 27 oktober 1939.*

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena SANDLER, statsråden PEHESSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, ENGBERG, SKÖLD, QUENSEL, FORSLUND, ERIKSSON, STRINDLUND, HÄGGLÖF.

Chefen för försvarsdepartementet, statsrådet Sköld, anmäler vissa föreliggande framställningar om anvisande av anslagsmedel för i det följande angivna ändamål och anför därvid:

Vid framläggandet för den urtima riksdagen av propositionen nr 19, angående anvisande å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1939/40 av vissa anslagsmedel, anförde jag till statsrådsprotokollet den 15 september 1939, att från skilda håll anmälts medelsbehov, som enligt de för den fastställda förskottsstaten för försvarsväsendet gällande principerna icke borde, där frågorna kunde underställas riksdagens prövning, tillgodoses genom anvisande av medel å denna stat. Anvisningarna i fråga borde i stället äga rum direkt å

tilläggsstaten. I anslutning härtill framlades genom nämnda proposition förslag för riksdagen om anvisande av anslag för särskilda i propositionen angivna ändamål. Vad som sålunda föreslogs har sedermera vunnit riksdagens bifall (riksdagens skrivelse nr 43).

Efter avlåtandet av förenämnda proposition nr 19 hava vissa ytterligare framställningar inkommit från myndigheterna om anslagsmedel för ändamål, som icke lämpligen synas böra tillgodoses genom medelsanvisning å förskottsstaten utan äro av natur att böra underställas riksdagens prövning, innan medlen ställas till förfogande. Vissa av dessa framställningar hava redan underställts riksdagen genom framläggandet av propositionerna nr 39, 40, 41 och 47. I det följande vill jag till behandling upptaga vissa andra föreliggande spörsmål av samma art. Medelsanvisningarna ifråga torde böra äga rum direkt å tilläggsstaten.

De frågor jag i det följande kommer att beröra äro delvis av den natur, att närmare redogörelse för handlingarnas innehåll icke lämpligen bör ske till statsrådsprotokollet. Ytterligare upplysningar i dessa frågor torde få lämnas genom de handlingar, som komma att överlämnas till riksdagens vederbörande utskott.

De skilda ärendena torde böra upptagas under de särskilda rubriker i riksdagen för innevarande budgetår, till vilka de enligt sin natur äro att hänföra.

EGENTLIGA STATSUTGIFTER.

Fjärde huvudtiteln.

D. Lantförsvaret.

[1.] **48 a. Anskaffning av viss tygmaterial, reservationsanslag.** I skrivelse den 27 september 1938 har *chefen för armén* gjort vissa framställningar i fråga om anskaffning av materiel av olika slag för arméns utrustning. Framställningarna avse anskaffning av dels stridsvagnar, dels pansarbilar för kavalleriet, dels lätta pansarvärnsvapen, dels viss ingenjörteknisk materiel, dels motorfordon för ingenjörtrupperna och dels viss cykelmateriel. De närmare synpunkterna på den föreslagna anskaffningen hava utvecklats i en särskild skrivelse av hemlig natur.

Över chefens för armén framställning har *chefen för försvarsstaben* den 24 oktober 1939 avgivit utlåtande. Av innehållet i detta utlåtande må här endast omnämnas, *dels* att chefen för försvarsstaben beträffande de av chefen för armén föreslagna lätta pansarvärnsvapnen som sin åsikt framhållit, att genom vissa anordningar i fråga om lavettaget dessa vapen borde förlänas en vidsträcktare användbarhet än som av chefen för armén avsetts, och *dels* att chefen för försvarsstaben i anslutning till den av chefen för armén föreslagna anskaffningen av stridsvagnar ingående uppehållit sig vid de organisatoriska konsekvenserna av en anskaffning av denna storleksordning.

Slutligen har *arméförvaltningens tygdepartement* den 25 oktober 1939 avgivit utlåtande i ärendet.

I vad chefens för armén framställning avser anskaffning av ingenjörteknisk materiel, motorfordon för ingenjörtrupperna samt cykelmateriel läser den samma icke böra närmare beröras i detta sammanhang, då den anskaffning av dylik materiel som finnes böra äga rum torde kunna ske med anlitande av det å förskottsstaten för försvarsväsendet upptagna anslaget till försvarsväsendet i allmänhet (Ga). Till dessa frågor får jag därför återkomma i annat sammanhang. Jag vill emellertid här förutskicka, att den föreslagna anskaffningen av cykelmateriel näppeligen synes vara av den trängande natur, att särskilda medel därför böra i nämnda ordning ställas till förfogande.

Vad beträffar den föreslagna anskaffningen av lättare pansarvärnsvapen vill jag till att börja med ansluta mig till vad chefen för försvarsstaben i sitt utlåtande uttalat om önskvärdheten av att dessa vapen genom vissa konstruktionsåtgärder förlänas en vidare användbarhet än som i det ursprungliga förslaget avsetts. Härigenom ävensom på grund av den utökning av ammunitionsbehovet m. m., som betingas av den vidgade användbarheten, kommer priset per pjäs att undergå en viss stegring i förhållande till vad förut räknats med. Vad därefter beträffar antalet pjäser av detta slag, för vilka medel nu böra anvisas, tala såväl ekonomiska som organisatoriska skäl för att en viss begränsning äger rum. För egen del finner jag mig böra föreslå, att hälften av den föreslagna anskaffningen nu beslutas. Även en på så sätt begränsad anskaffning måste sägas innebära ett mycket värdefullt tillskott av eldkraft i förevarande hänseende. Kostnaden för den anskaffning av pansarvärnsvapen, som jag sålunda vill föreslå, kan beräknas till ungefär 6,600,000 kronor.

I fråga om den av chefen för armén föreslagna och av chefen för försvarsstaben tillstyrkta anskaffningen av pansarbilar för kavalleriet anser jag mig böra tillstyrka förslaget i dess helhet. Kostnaden för denna anskaffning beräknas uppgå till 6,000,000 kronor.

Vad slutligen beträffar stridsvagnarna skulle den av chefen för armén härutinnan föreslagna anskaffningen innebära avsevärda konsekvenser av organisatorisk art, vilka visserligen för närvarande äro svåra att överblicka men som under alla omständigheter skulle komma att innebära en rubbning av den nuvarande infanteriorganisationen. I chefens för försvarsstaben utlåtande i ämnet hava vissa antydningar givits rörande de organisatoriska förändringar, som närmast skulle betingas av en dylik åtgärd. Då frågan om dylika organisatoriska förändringar icke synes böra upptagas till behandling i förevarande sammanhang, finner jag mig icke kunna tillstyrka, att framställning till riksdagen nu göres om en sådan utvidgning av stridsvagnsvapnet som av chefen för armén ifrågasatts. Däremot anser jag en förstärkning av i den nuvarande arméorganisationen ingående stridsvagnsförband böra äga rum på så sätt, att ytterligare ett antal stridsvagnar anskaffas. I fråga om denna förstärkning ansluter jag mig till vad chefen för armén och chefen för försvarsstaben anfört. Den materielanskaffning, som härav betingas, beräknas draga en kostnad av omkring 4,000,000 kronor.

Den materielanskaffning, varom förslag sålunda torde böra föreläggas riksdagen, skulle i enlighet med det anförda draga en kostnad av sammanlagt (6,600,000 + 6,000,000 + 4,000,000 =) 16,600,000 kronor.

Under återopande av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Anskaffning av viss tygmateriel* å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1939/40 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 16,600,000.

E. Sjöförsvaret.

[2.] 38 a. **Förstärkning av anslaget till brännoljecisterner för flottan, reservationsanslag.** Under punkten 126 i årets statsverksproposition föreslog Kungl. Maj:t riksdagen att till brännoljecisterner för flottan för innevarande budgetår anvisa ett reservationsanslag av 700,000 kronor. Riksdagen beslöt i enlighet härmed. Det nämnda beloppet utgjorde en del av det belopp om 1,300,000 kronor, vilket på förslag av Kungl. Maj:t av 1938 års riksdag uppfördes som förskottsanslag å beredskapsstaten för budgetåret 1938/39. Nämnda beredskapsstat blev som bekant icke satt i kraft.

I skrivelse den 16 oktober 1939 har nu marinförvaltningen gjort framställning om ytterligare anslagsmedel för anordnande av brännoljecisterner för flottan. Framställningen avser i första hand, att återstoden av det förenämnda beloppet, 1,300,000 kronor, eller sålunda 600,000 kronor måtte för möjliggörande av en snabbare utbyggnad av de planerade cisternerna anvisas redan under innevarande budgetår. Härtill borde emellertid för täckande av beräknad prisstegring för anläggningarna i fråga läggas ett belopp motsvarande omkring 25 procent av den sammanlagda kostnaden eller 330,000 kronor. Dessutom innebär framställningen begäran om ytterligare anslagsmedel för en viss cisternanläggning utöver de ursprungligen planerade arbetena.

Departements-
chefen.

Att lagringsutrymmena för flottans brännolja så snabbt som möjligt utökas, är uppenbarligen en angelägenhet av stor vikt. Jag finner mig därför böra tillstyrka, att de medel som erfordras för att snarast färdigställa de i den förut uppgjorda planen angivna cisternanläggningarna böra ställas till förfogande redan under innevarande budgetår. Med frånräknande av det belopp om 700,000 kronor, som redan anvisats för ändamålet, men å andra sidan med hänsyn tagen till den prisstegring som inträffat, sedan de ursprungliga beräkningarna gjordes, har det härför erforderliga anslagsbeloppet av marinförvaltningen beräknats till sammanlagt 930,000 kronor. Emot denna beräkning synes anledning till erinran icke föreligga.

Marinförvaltningens hemställan, att utöver nämnda belopp medel skulle ställas till förfogande jämväl för byggande av andra cisternanläggningar än som avsetts i den ursprungliga planen, finner jag mig, med hänsyn bland annat till de åtgärder för lagring av flytande bränsle inom landet som i annat sammanhang förberetts, icke för närvarande kunna tillstyrka.

Under återopande av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Förstärkning av anslaget till brännoljecisterner för flottan* å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1939/40 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 930,000.

[3.] **43 c. Vissa fortifikatoriska anläggningar m. m., reservationsanslag.** I skrivelse den 11 oktober 1939 har marinförvaltningen hemställt om anvisande av medel för anordnande av i skrivelsen närmare angivna fortifikatoriska anläggningar vid kustfästningarna m. m., bland annat ammunitionsförråd, strålkastarfundament, skyddsrum, hinderanordningar och kulsprutevärn. Därutöver avser framställningen anordnande av vissa tillsyningsmannabostäder för Vaxholms fästning och kustartilleriförsvaret på Gotland, uppförande av en kanslibyggnad vid Nya Varvet i Göteborg samt anordnande av vissa radiostationer. Kostnaderna för samtliga arbeten hava beräknats till sammanlagt 4,377,000 kronor.

Chefen för försvarsstaben har i utlåtande i ärendet den 27 oktober 1939 anfört, att samtliga föreslagna åtgärder syntes vara väl behövliga. I första hand gällde detta vissa i utlåtandet närmare angivna anläggningar.

Vissa av de i förevarande skrivelse angivna ändamålen synas vara av beskaffenhet att böra snarast möjligt tillgodoses. I andra fall synes kunna anstå med önskemålets förverkligande, då desamma icke direkt hänföra sig till försvarsberedskapens stärkande. Jag är icke beredd att nu i detalj slutligen taga ståndpunkt till frågan vilka ändamål som tillhöra den ena eller andra gruppen. Emellertid uppskattar jag det medelsbehov, som erfordras för att genomföra de mest angelägna anläggningarna till cirka 2,000,000 kronor. Detta belopp torde för ändamålet böra äskas av riksdagen. Det torde sedermera få ankomma på Kungl. Maj:t att efter att hava inhämtat de marina myndigheternas och chefens för försvarsstaben mening besluta om de ändamål som därmed böra i första hand tillgodoses.

Departements-
chefen.

Under åberopande av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Vissa fortifikatoriska anläggningar m. m.* å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1939/40 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 2,000,000.

KAPITALINVESTERING.

Fonden för förlag till statsverket.

[4.] **I a. Vissa byggnadsarbeten för flygvapnet, reservationsanslag.**

Ytterligare medel för byggnad för radiosändarstation vid Östgöta flygflottilj. I årets statsverksproposition (kapitalbudgeten: bil. 2, sid. 30) har under det å fonden för förlag till statsverket upptagna reservationsanslaget till vissa engångskostnader för försvarsväsendets byggnader m. m. upptagits ett anslagsbelopp å 20,000 kronor för uppförande av en byggnad för radiosändarstationen vid Östgöta flygflottilj. Sedan riksdagen anvisat nyssnämnda reservationsanslag, har det för radiosändarstationen beräknade anslagsbeloppet genom Kungl. Maj:ts beslut den 19 maj 1939 ställts till flygförvaltningens förfogande.

I skrivelse den 20 oktober 1939 har nu flygförvaltningen anfört, att en företagen förnyad undersökning rörande förutsättningarna för att, såsom avsett var, förlägga radiosändarstationen inom kronans område å Malmen givit vid handen, att den ursprungligen avsedda platsen hade sådan markbeskaffenhet, att erforderlig full effekt icke kunde uttagas. Inom kronan tillhörigt område vid Malmen kunde annan för ändamålet lämplig plats icke erhållas. Däremot funnes utanför kronans område en för stationens uppförande i alla avseenden lämplig plats. Emellertid komme stationens uppförande å denna plats att medföra vissa merkostnader, nämligen för markförvärv 10,000 kronor, för ledningar 5,000 kronor och för områdets inhägnande 3,000 kronor eller tillhopa 18,000 kronor. Härtill borde ytterligare läggas genom prisstegring å materiel beräknad ökad kostnad för byggnadsarbetet med 4,000 kronor. Den totala kostnadsökningen utgjorde sålunda 22,000 kronor. Flygförvaltningen hemställde sålunda, att utöver de för radiosändarstationen redan anvisade medlen ytterligare 22,000 kronor måtte ställas till förfogande.

Tjänstförrättande chefen för försvarsstaben har i utlåtande i ärendet den 21 oktober 1939, då det med hänsyn till flygförbands navigeringsmöjligheter vore angeläget, att flygplatserna snarast utrustades med modern radiomateriel med stor räckvidd, tillstyrkt den gjorda framställningen.

Departements-
chefen.

Då av utredningen i ärendet läser framgå, att den ursprungligen avsedda platsen för den nya radiosändarstationen vid Malmen icke är lämplig för ändamålet i fråga, torde stationen på sätt flygförvaltningen föreslagit böra förläggas på annan plats. De medel, som utöver redan tillgängligt anslag härför erfordras, torde sålunda böra ställas till förfogande. Det för ändamålet erforderliga beloppet har av flygförvaltningen beräknats till 22,000 kronor, emot vilken beräkning någon erinran icke torde kunna göras. Jag får därför tillstyrka, att nämnda belopp ställes till förfogande för ändamålet.

Slipplanläggning i Karlskrona. I skrivelse den 27 september 1939 har flygförvaltningen hemställt om anvisande av anslagsmedel för vissa i skrivelsen närmare angivna byggnadsarbeten m. m. Emot framställningen har chefen för försvarsstaben förklarat sig intet hava att erinra. En del av de ifrågasvarande arbetena är av beskaffenhet att, i den mån de skola komma till utförande, böra belasta anslag under förskottsstaten för försvarsväsendet. Andra åter äro av den natur, att riksdagens mening bör inhämtas, innan medelsanvisning sker. Detta är fallet med i skrivelsen gjord framställning om anordnande av kaj- och slipplanläggningar på skilda platser för upptagning och uppställande av torpedflygplan.

Departements-
chefen.

I vad nämnda framställning avser anordnande av slipplanläggning m. m. i Karlskrona anser jag densamma vara av den brådskande natur, att anslagsmedel böra äskas å tilläggsstat för innevarande budgetår. Kostnaderna härför hava, inklusive kostnaden för flyttning av ett badhus, som ligger hindrande i vägen för inkörning till slipen, beräknats till 170,000 kronor, emot vilken be-

räkning icke föreligger anledning till erinran. Jag finner mig därför böra tillstyrka, att nämnda belopp äskas av riksdagen.

De förutnämnda anslagsbeloppen, 22,000 kronor för radiosändarstationen å Malmen och 170,000 kronor för slipanläggningen i Karlskrona, tillhopa 192,000 kronor, torde lämpligen böra anvisas som ett gemensamt anslag å kapitalbudgeten för budgetåret 1939/40. I likhet med andra motsvarande anslag torde även detta anslag böra upptagas under fonden för förslag till statsverket.

Under åberopande av vad sålunda anförts får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Vissa byggnadsarbeten för flygvapnet* å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1939/40 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 192,000.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla samt förordnar, att proposition av den lydelse bilaga vid detta protokoll utvisar skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Nils Kinnander.
